

УДК 343.9

Мотивація жіночої злочинності

Шевченко Л.О.

В статье рассмотрены доминантные мотивы корыстных и насильственных преступлений, а так же особенности мотивации женщин-преступниц, совершивших корыстные или насильственные преступления.

Ключевые слова: мотивация, мотив, корысть, женщины-преступницы.

У статті розглянуто домінуючі мотиви корисливих та насильницьких злочинів, а також особливості мотивації жінок-злочинниць, які вчинили корисливі або насильницькі злочини.

Ключові слова: мотивація, мотив, корисливість, жінки-злочинниці.

Predominant motives of mercenary and violent crimes, and also the peculiarities of female-criminals' motivation, who committed such type of crimes are considered in the article.

Key words: motivation, motive, mercenariness, female-criminals.

Постановка проблеми Проблема мотивації та мотивів поведінки і діяльності є однією з найважливіших як в психології, так і в науці кримінального права. Втім, вивчення мотивації та мотивів жіночої злочинності дотепер є фрагментарним у дослідженнях правознавців, кримінологів, психологів. В цілому для сучасної психології характерний стійкий інтерес до вивчення мотиваційної сфери, тільки за останнє десятиріччя вийшли фундаментальні праці Е.П.Ільїна, Д.О.Леонтьєва, С.Г.Московичева, Н.Г.Кокуріної, В.А.Бодрова, С.С.Занюка, С.А.Шоткінова та ін. Поняття «мотив» (франц. *motif*, за лат. *moveo* – рухати, штовхати), означає спонування до діяльності, або спонукальну причину вчинків особи [13, с.840]. Зазвичай у психології мотив пов'язується із функцією спонування та зі спрямованістю діяльності, тобто він є підґрунтям для вибору цілей, заходів та засобів дій особистості. Мотив – це внутрішня суть поведінки людини, отже ні усвідомлення суспільної небезпеки своєї дії, ні передбачення суспільно небезпечних наслідків не можуть бути зрозумілі поза цією психологічною дефініцією. Навить правильне встановлення суб'єктивної сторони злочину не можна уявити без вивчення та розкриття мотиву злочину.

Аналіз досліджень та публікацій з даної проблеми У теоріях мотивації поняття мотиву, безперечно, центральне, разом з тим його зміст неоднозначний. Слушною є думка вітчизняних психологів Г.В. Ложкина та А.Н.Плюща, які вважають що поняттям «мотив» у психології намагаються пояснити спонування до різноманітних видів діяльності: від інстинктивних дій та операцій до реалізації життєвих стратегічних планів, життя в цілому [3, с.91]. На думку Л.І.Божович, мотив це те, заради чого відбувається діяльність, на відміну від цілі, на яку вона спрямована [1, с.21], адже суттєвою стороною мотиву є не ціль, а відношення, крізь призму якого особа сприймає оточуючий її світ. Класик психології О.М.Леонтьєв визначив мотив як предмет потреби, тобто внутрішнє діє через зовнішнє і саме цим себе змінює [11, с.145]. На погляд Е.П.Ільїна, психологічні чинники (утворення), які приймають участь в конкретному мотиваційному процесі й зумовлюють прийняття людиною рішення, можна назвати мотиваторами (мотиваційними детермінантами), вони при поясненні підстав дії чи вчинку стають аргументами прийнятого рішення. Виділення мотиваторів має принципове значення, адже саме їх багато авторів називають мотивами. За Е.П.Ільїним, можливо виділити наступні групи мотиваторів:

- моральний контроль (наявність моральних принципів);
- переважання (інтереси, схильності);
- зовнішня ситуація;
- власні можливості (знання, вміння, якості);
- власний стан в даний момент;
- умови досягнення мети (затрати зусиль і часу);
- наслідки своєї дії, вчинку [8, с.85].

В процесі мотивації (при виборі мети й способів її досягнення) багато мотиваторів залишаються тільки “відомими”, “розуміємими”, а “реально діючими” стають тільки ті, які набувають найбільшу значущість для людини й призводять до формування спонування. Сформований мотив завжди дійовий, тому що він містить в собі спонування до досягнення мети “тут і зараз”. Якщо суб'єкт прагне до реалізації певної діяльності, то є підстави стверджувати, що у нього є мотивація [5, с.6].

Сучасна наука кримінального права достатньо насичена різного роду літературою в області мотивації злочинної поведінки. Очевидним фактом є те, що розуміння мотиву й мети зараз, у порівнянні з кінцем XIX – початком XXст. зайняли стійке положення не лише в полеміці серед вчених в якості звичайного поняття для деякої категорії кримінальних справ, але й в якості достатньо зрілого, самостійного поняття суб'єктивного боку злочину. На погляд О.С.Капінус при вирішенні питання про можливість використання визначення мотиву й мети, даного психологами, в кримінальному праві, не варто забувати, що як мотив так і мета – це категорії, вироблені в рамках психології і тільки потім перенесені в кримінально-правову сферу. [9, с.80]

Один з провідних вчених правознавців академік В.Н.Кудрявцев мотивацію злочинної поведінки розуміє як процес формування мотиву злочину, його розвитку й оформлення, а потім і реалізації в фактичних злочинних діях. Він вважає, що мотивацію треба відрізняти від механізму злочинної поведінки як за обсягом, так і за змістом цих понять. Мотивація, з його точки зору, не охоплює всього механізму, тому що останній містить здійснення прийнятого рішення й самоконтроль. [10, с.45] Але В.Н.Кудрявцев не включає в мотивацію й оцінку ситуації суб'єктом, і передбачення їм наслідків своїх дій, і прийняття рішення. Виходить, що людина, скоюючи злочин, діє, як би наосліп, ситуативно, залежачи від імовірних подій, що розгортаються у площині соціального довкілля. В.В.Лунєєв вважає, що будучи динамічним процесом, мотивація пов'язана з усіма елементами злочинної поведінки: актуалізацією потреби, виникненням і формуванням мотиву, цілеутворенням, вибором

шляхів досягнення мети, прогнозування можливих результатів, прийняття рішення. [12,с.58]. Крім того, в мотивацію В.В.Лунесєв помістив і аналіз наслідків, і навіть розкаяння й вироблення захисного мотиву, що до мотивації, як процесу формування замислу злочину, явно не відноситься. Наслідком такої позиції є надто розширене розуміння мотивації. Протиріччя мають місце і в розумінні мотиву кримінологами, так Ю.М.Антонян, Д.А.Шестаков, В.В.Романов, А.Б.Блага, Ф.С.Сафуанов, О.А.Мартиненко розуміють мотив як спонукання: “усвідомлене спонукання (прагнення) до скоєння конкретного цілеспрямованого вчинку (вольового акту), який представляє суспільну небезпеку і передбаченого кримінальним законом в якості злочину”; “внутрішнє спонукання, яке викликає в особи рішучість скоїти злочин”, “спонукання, яким керувалася особа, скоюючи злочин”. Правда, спонукання в кримінології – швидше підстави вчинку, а не імпульс, який примушує суб’єкта проявляти активність. Так, К.Е.Ігошев розуміє мотив злочинної поведінки як спонукання, яке сформувалося під впливом соціального середовища та життєвого досвіду, яке є внутрішньою безпосередньою причиною злочинної діяльності й виражає особистісне відношення до того, на що направлена злочинна діяльність [7,с.88]. Спираючись на те, що мотив злочинної поведінки – це спонукання, В.Н.Кудрявцев в той же час відмічає, що про мотив злочину можна говорити лише тоді, коли вже з’явилися чи формуються такі елементи злочинної поведінки, як об’єкт чи предмет впливу, мета чи засіб досягнення злочинного результату [10,с.58]. При цьому не уточнюється, йде мова про удавану чи про реальну мету й цілі її досягнення, тому цілком доречним є тільки один висновок: немає злочину – значить немає й злочинного умислу, мотиву. Але нездійснений намір не означає, що цього наміру не було. Очевидно, що В.Н.Кудрявцевим злочинна поведінка ототожнена зі злочинним мотивом, який у випадку відстрочки чи недосягнення в даний момент мети переходить в мотиваційну настанову. Людина ще не злочинець (і може ним так і не стати), але вже соціально небезпечна, оскільки має рішучість (намір) скоїти злочин. Отже, погодимось, що мотив злочину – це зумовлені певними потребами внутрішні спонукання до досягнення певного суспільно небезпечного результату, які викликають у особи рішучість скоїти злочин. Ознаками (властивостями) мотиву злочину є по-перше, його вольовий і усвідомлений характер; по-друге в основі мотиву лежить система (як викривлених, так і нормальних) потреб людини, серед яких спостерігається явна перевага природних і матеріальних потреб над духовними; по-третє мотив носить соціально-психологічний характер, внаслідок чого підлягає оцінці з урахуванням морального аспекту; і нарешті мотив має суб’єктивно-об’єктивний характер, бо перебуває в постійному розвитку, зміні та перетворенні під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх чинників.

Мета дослідження: вивчити складові мотиваційної сфери особистості жінок-злочинниць, які вчинили корисливі, насильницькі та корисливо-насильницькі злочини.

Дослідження проводилося на базі Качанівської виправної колонії Харківської області, де відбувають покарання жінки вперше засуджені до позбавлення волі. Вибірка була обмежена за ознаками кримінального діяння, обсяг вибірки досліджуваних жінок 163 особи. Першу групу складають жінки-злочинниці, які скоїли корисливі та корисливо-насильницькі злочини, 92 особи, у віці 23-47 років. До другої групи випробуваних увійшли жінки, що відбувають покарання за вчинення насильницьких злочинів, 71 особа, у віці 27-56 років. В це число не були включені особи, які перебувають в явно вираженому депресивному чи апатичному стані та які проходять первинний курс лікування від алкоголізму або наркоманії. Для систематизації даних учасниць дослідження була складена картотека, яка включала кодоване ім’я, соціально-демографічні дані, статті КК України, строк покарання та ін.

У дослідженні були використані наступні методи: анкетування за спеціально розробленою для цього дослідження анкетою, яка містить питання щодо причин та мотивів злочину, оцінки власного матеріального стану до засудження, характеристики об’єктів посягання; метод аналізу документів, а саме вивчалися матеріали особових справ, зошити індивідуальної роботи, картотеки первинної діагностики психолога на цих засуджених; бесіда.

Вважається, що корисливо-споживацька мотивація характеризує мотиваційну структуру любой злочинності. Результати дослідження дають підставу стверджувати, що мотивація корисливої жіночої злочинності має відмінності від мотивації насильницької жіночої злочинності.

Згідно статистичної звітності МВС України характерним складом злочину для жінок є крадіжки і шахрайства, тому не випадково переважна більшість засуджених жінок відбуває покарання в кримінально-виконавчої установі за корисливі злочини і саме крадіжки становлять найбільшу питому вагу 35%, шахрайства відповідно 19,1%, пограбування та вимагання 17,8%. Важко не погодитись з думкою А.Ф.Зелінського, який вказав, що найбільш розповсюдженим мотивом злочинної діяльності завжди була користь. Користь реалізується через протиправне та аморальне заволодіння чужим майном, правом на майно, або завдяки звільнення від майнових обов’язків та розходів. Отже, користь – складна соціально-економічна та правова категорія, що містить в собі ряд компонентів:

- прагнення до особистої наживи, яке виражається в бажанні збагатитися за рахунок незаконного вилучення майна (придбання всякого роду майнових благ);
- бажання позбавитися від матеріальних затрат (незаконне безоплатне користування послугами, що вимагають певного грошового та трудового еквіваленту), сплати аліментів, боргу та ін.;
- прагнення забезпечити майнову вигоду іншим особам. [6,с.138]

Таким чином, збагачення відбувається шляхом свідомого спричинення винним шкоди чужій власності. Особливістю корисливої мотивації є те, що предметом актуальної потреби злочинниць виступає чужа матеріальна цінність, яка придбається протиправним способом, а саме, наприклад, шляхом крадіжки. Зазначимо, що ця група злочинів зазнає «якісну» трансформацію, тобто якщо 10-15 років назад жінки вчиняли крадіжки державного, суспільного або колективного майна, то зараз відбувається більшість крадіжок майна громадян. Все частіше предметами крадіжок стають коштовні речі: мобільні телефони, техніка, ювелірні вироби, носильні речі та гроші. Зниження рівня життя населення призводить до вчинення більш примітивних

крадіжок, а саме: дитячих речей, продуктів харчування, парфумів, алкоголю, металевого побутового посуду, кольорових металів. Яскравим прикладом є злочин, який скоїла 25-річна непрацююча мешканка м. Полтави, яка вже раніше тричі була засуджена за вчинення крадіжок. Перебуваючи у квартирі свого співмешканця, вона побачила шкіряну куртку його матері вартістю 450 грн., яка висіла на вішалці, і вирішила її вкрати. Взявши куртку, вона вилізла з нею у вікно та продала за 10 грн. невідомому чоловіку[16]. Майже всім опитаним злочинницям цієї групи притаманна установка на кримінальне заволодіння чужим майном, партикуляризм інтересів, соціальний паразитизм, життя за рахунок інших, перенесення відповідальності за свої вчинки на суспільство загалом.

Шахрайкам властиве вміння пристосовуватися до швидко змінюючихся умов економічного і соціального життя, розробляючи нові або удосконалюючи колишні способи кримінального обману. Шахрайства, які вчиняють жінки, може бути побутовим, професійним та фінансовим. Для половини опитаних злочинниць цієї категорії шахрайство було основним способом здобичі коштів для існування. Труднощі виявлення даного злочину пов'язані з небажанням потерпілих звертатися в міліцію, викликаним побоюванням бути скомпрометованим, а також невірою в ефективність роботи правоохоронних органів, до того ж вони не завжди усвідомлюють, що стали жертвами обману. В правовій літературі відмічався значний вплив вікітимологічного аспекту на процес детермінації шахрайства, проте, крім власної жадності або етичної неохайності на сумнівні операції з малознайомими людьми потерпілих часто штовхають украй несприятливі життєві обставини. Це характерно для квартирних афер і медичного шарлатанства[6,с.176]. Найбільш поширеними способами шахрайства є: позичання грошей та цінних речей без наміру їх повернення власникові; псевдопосередництво в підкупі посадовців; фальсифікаційні обмани; шахрайство при операціях з нерухомістю або купівлі-продажу автомобілів; удаване сприяння в придбанні товарів; обман відносно предметів, речей, їх якісної сторони і кількості. Частіше за все дані діяння скоюються на ринках, біля магазинів, складів, баз, вокзалів. Шахраї діють в групі з наперед розподіленими ролями. Вони миттєво реагують на зміну ситуації і у разі виникнення небезпеки викриття заздалегідь передбачають можливі варіанти зникнення. Значного збитку завдає шахрайська діяльність цілих об'єднань, фірм, наприклад – фінансова група "Капітал", діяльність якої нещодавно широко освітлювалася засобами масової інформації. Набувають поширення нові види банківських злочинів, пов'язані з шахрайським заволодінням грошовими коштами за допомогою фальшивих авізо і пластикових карток. Сучасна злочинність в банківській сфері є груповою, оскільки для проходження документації необхідна участь декількох осіб. Високий рівень кримінальної активності злочинниць, які вчинили такі злочини пояснюється, з одного боку, певною « фемінізацією » цієї галузі економіки, з другого боку, обмеженням можливості працевлаштування жінок. За умов сучасної економічної ситуації в країні жінок в першу чергу виштовхують із ринку праці, що призводить до зниження рівня життя, погіршення добробуту, тому зростає кількість злочинів, які засвоюють нові моделі економічної поведінки, нажалі, кримінальної.

Зростання кількості випадків корисливо-насиленницьких дій є найбільш небезпечною тенденцією в структурі жіночої злочинності[2,с.215]. Аналіз статистичних даних Департаменту інформаційних технологій МВС за останні п'ять років дозволив встановити неухильне зростання кримінальної активності жінок у скоєнні корисливо-насиленницьких злочинів. За структурою корисливо-насиленницька злочинність жінок майже не відрізняється від аналогічної злочинності чоловіків: так, у структурі цього виду злочинності грабіжи сягають за 70% (чоловіки-71,8%; жінки-73,3%), розбійні напади більше 20%(чоловіки-24,5%; жінки-21,3%), вимагання близько 3%(чоловіки-2,5%; жінки-3,4%). Така ситуація дає підстави стверджувати, що жіноча злочинність за ступенем суспільної небезпечності практично зрівнялася з чоловічою злочинністю. Атрибутивною ознакою даного виду злочинності є корисливий мотив у поєднанні з насильницьким способом посягань[4, с.227]. Вчинені злочини часто задовольняють лише утилітарні потреби та інтереси корисливо-насиленницьких злочинців: їжа, алкогольні напої, секс, одяг, наркотичні речовини, інколи косметика. Майже 70% корисливо-насиленницьких злочинниць пиячили, були залежні від наркотиків, втім, зловживання алкоголем та наркотиками може бути лише передумовою, а не причиною злочинної поведінки, для її реалізації потрібні ще додаткові зовнішні та внутрішні складові. Бажання «жити одним днем», користуватися тим, що «потрапило до рук» не сприяє формуванню гідної мотивації особистості та разом з невмінням продуктивно вирішувати життєві ситуації, може призвести до скоєння злочину. Отже, корисливий мотив умисної злочинної діяльності міститься в прагненні за чужий рахунок задовольнити будь-яку індивідуальну потребу шляхом вчинення злочину заради наживи та протиправного збагачення, задоволення миттєвих бажань, майнових інтересів. Підставами корисливого мотиву можуть бути тільки власні незадоволені потреби. Зазначимо, що французький соціолог Е.Дюркгейм висловив думку про те, що тільки біологічні потреби людини (їжа, сон тощо) обмежуються природним чином, для соціальних потреб ніяких обмежуючих механізмів не існує. Інколи фізіологічні потреби в їжі, теплі та ін. породжують правопорушення, які за деяких умов чи обставин життя людини, можуть бути вибаченні. Якщо матеріальні інтереси мають вагому перевагу над іншими, людина з певним криміногенним рівнем, щоб задовольнити свою тягу до благополучного комфортного існування, може вдаватися до корисливого злочину. Не зважаючи на різноманіття злочинних корисливих спонукань, які притаманні цим видам злочинів, є можливість виділити домінуючу мотивацію у системі корисливої мотивації жінок, а саме паразитично - споживацьку, тобто користь виражає і перекошені потреби, і, зумовлює, як правило, стійку паразитичну орієнтацію людини.

Серед насильницьких злочинів, які вчиняються жінками, лівова частка припадає на подружні вбивства. У нашому дослідженні майже 80% жінок скоїли вбивства чи нанесли тяжкі тілесні ушкодження своїм чоловікам, співмешканцям, коханцям. Певні злочини мають тенденцію скоюватися, здебільшого, жінками чи чоловіками. Так, насильницькі напади зі завданням тяжких тілесних ушкоджень, вбивства, пограбування й хуліганства частіше вчиняють чоловіки. Водночас високий відсоток жінок серед осіб, які скоюють економічні й посадові злочини [14,с.73], але в структурі як чоловічої, так і жіночої злочинності відсоток осіб, які скоїли

насильство в сім'ї, приблизно однаковий на протязі останнього десятиріччя. За результатами проведеного дослідження можливо виділити деякі мотиви подружніх вбивств: прагнення утримати чоловіка, який збирався піти з дому, розлучитися- 31%; незадоволеність внутрішніми стосунками - 27%; ревності та помста-24%; самоствердження -14%; корисливість-4%. Третина жінок, які скоїли вбивство, прагнули утримати чоловіка, який збирався піти з дому. Ведучою психологічно значущою якістю цієї категорії осіб є фундаментальна залежність від інших. Така залежність взагалі властива для вбивць, але у цьому випадку вона має своєрідну форму, виступаючи в формі "психологічного підживлення". Шлюбний партнер опиняється в ролі життєвозабезпечуючого чинника, і можливість кримінального результату такого контакту визначається неспроможністю даної особи чимось компенсувати неминучий розрив. Криміногенність жінок даного типу закладена в його автономній, незалежній від інших нежиттєздатності, з одного боку, і в здатності ставити інших в залежність від себе, з іншого. Не міркуючи ці жінки вбивають свій "життєвозабезпечуючий чинник" у вигляді близької людини, яка різко й демонстративно розкриває її нежиттєздатну сутність і цей момент сприймається злочинницею як погроза усталеному життю. Тривала конфліктогенна ситуація у сім'ї та незадоволеність сімейними стосунками є другим по значущості мотивом подружніх вбивств. Так, наприклад, засуджена Н., 43 років, скоїла вбивство власного чоловіка, з яким прожила в шлюбі 14 років. Мешкали у сільській місцевості в будинку матері чоловіка. Мати чоловіка зловживала спиртними напоями, а також виготовляла саморобні спиртні напої і продавала їх. Оскільки проживали вони разом, мати чоловіка схиляла його до вживання спиртних напоїв, висміюючи його відмову від вживання спиртного як слабкість. Чоловік знайти стабільну роботу не зміг, перебивався випадковим заробітчанством і поступово втягнувся в побутове пияцтво. На неодноразові прохання Н. дільничний проводив з чоловіком бесіди, які ніяк на нього не впливали. Перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння чоловік Н. поведився агресивно, бив її, ревнував, виказував незадоволення, злився. Під час однієї з сварок, яка переросла в обопільну бійку, Н. завдала удар чоловіку маленькою чавунною сковорідкою в область голови, від якого той через три години помер. Отже, спонукання до скоєння вбивства члена сім'ї є результатом конфліктного та складного процесу сімейного життя. Доречною є думка фахівця-кримінофахілістика Д.А.Шестакова, який довів, що в умовах подружнього конфлікту, який передусє злочину, мотивування залежить від складності та суперечливості міжособистісних стосунків суб'єкту та їх фіксації в його поведінці. Мотивування може не лише правильно відображувати мотиви дії особи, але й перекручувати їх [15,с.67].

Ще одним вагомим мотивом вбивств, які вчиняють жінки, безпосередньо виникаючим із механізму збереження сімейної системи є ревності. Ревності як складне почуття містить недовіру, болісні сумніви щодо вірності, любові, відданості значущої особи. В психологічній та кримінологічній літературі є термін "вбивства пристрасті" (вбивство з ревності), який з'явився ще в XIXст. у Франції. Невипадково такі злочини були та залишаються предметом пильної уваги громадськості. В злочинах, скоєних на ґрунті ревності, виявляється характерний для вбивць механізм поведінки, коли весь смисл життя концентрується в якомусь окремому її прояві, зокрема, в сексуальній ролі. В цьому механізмі різкого звуження форм життєпрояву людини, форм її актуального та потенційного існування, вбачається одне із специфічних джерел таких злочинів, як вбивства. Особливе місце в структурі особистості таких людей займає почуття ревності: бажання утримати партнера будь-якою ціною. Вивчення конкретних випадків дозволяє стверджувати, що відчуття реальності, зокрема у жінок-вбивць, пов'язане з психологічною сексуальною конституцією, тобто з усім комплексом психічних особливостей, в якому відображена функція даних осіб як сексуальних партнерів. Індивідуалізованих відношень за мотивами особистої симпатії часто в них не виникає. Нерідко вбивства, які кваліфікуються як скоєні "на ґрунті ревності", і вчиняються з метою захисту злочинницями свого перекрученого уявлення про жіночу роль, виражають спробу улюбий спосіб зберегти це уявлення. При аналізі таких злочинів звертає на себе увагу повна відсутність будь-яких згадувань про кохання як про основу взаємовідносин, жінки впевнені в припустимості скоєння злочину навіть за допомогою фізичної сили, якщо такі дії перешкоджають уходу чоловіка. Бажання самоствердитися є ведучим мотивом у 14% злочинниць, які скоїли подружнє вбивство. Під самоствердженням розуміється бажання особистості досягнути більш високої оцінки та самооцінки, підвищити самоповагу. У мінливих умовах під час трансформації суспільно-економічних відносин змінюється роль чоловіків та жінок, змінюється традиційний розподіл ролей в сім'ї. Успішність жінки в інших сферах життєдіяльності разом з несприятливою сімейною обстановкою (зловживання алкоголем в першу чергу) та небажанням знайти компроміс, призводить до наміру захистити свої «позиції», навіть, завдавши шкоду партнеру.

В мотивації насильницьких злочинів, які вчиняються жінками вигадливо переплітаються різні мотиви. Втім, з високою долею вірогідності можна виділити мотиви, які є різними формами прояву егоїзму та являють собою стійкі психологічні утворення особистості, що врешті-решт зумовлюють вибір цілей, засобів, дій; та мотиви, які хоча й виступають як спонукальні причини скоєння злочину, але, можуть бути викликані обставинами сімейного, особистого чи об'єктивного характеру і являють собою ситуативні утворення, що ініціюють окремі, часто ситуативні, дії або конкретну діяльність, зокрема, кримінальну.

Висновки Мотивація одне з основних понять, яке традиційно використовується для пояснення різноманітних дій та поведінки особистості у різних життєвих ситуаціях. Визначили особливості кримінальної мотивації та запропонували кримінологічні класифікації мотивів злочинної діяльності такі відомі правознавці як Б.С.Волков, В.В.Лунєєв, В.Н.Кудрявцев, А.Ф.Зелінський та ін. Але, визнаючи їх певну наукову цінність, не можна не відмітити, що основним недоліком цих класифікацій мотивів є невизначеність критерію, завдяки якому можна виділити ті чи інші групи мотивів, а властива їм кримінологічна спрямованість утруднює їх використання для розв'язання практичних проблем, що виникають в процесі розслідування та кримінально-правової кваліфікації злочинів.

Вивчення мотиваційної структури жіночої злочинності дає можливість зауважити, що мотивація

корисливої жіночої злочинності має відмінності від мотивації насильницької жіночої злочинності. Домінантною мотивацією у системі корисливої мотивації жінок, не зважаючи на різноманіття злочинних корисливих спонукань, які притаманні корисливим видам злочинів, є паразитично – споживацька, адже користь виражає і переконачені потреби особистості, і, зумовлює стійку паразитичну орієнтацію людини. В мотивації насильницьких жіночих злочинів виділяються мотиви, які є різними формами прояву егоїзму і являють собою стійкі психологічні утворення особистості, та мотиви, які викликані стресогенними умовами життя і являють собою ситуативні утворення, що можуть ініціювати ситуативні дії, зокрема, кримінальні. Послідовне вивчення мотивації жіночої злочинності фахівцями різних галузей сприятиме розумінню негативних тенденцій у структурі жіночої злочинності та профілактики злочинності в цілому.

Література

- 1.Божович Л.И. Проблема развития мотивационной сферы ребенка/ Изучение мотивации детей и подростков [Текст]/ под ред. Л.И.Божович Л.В.Благонадежиной М.: Издательство «Наука»,1972. –328с.
- 2.Блага, А.Б. Жіноча корислива насильницька злочинність в Україні:сучасний стан проблеми.[Текст] /А.Б.Блага. // Вісник Луганського інституту внутрішніх справ. – 2000.– №1.– С.214-220
- 3.Бодров В.А. Нелинейная модель мотивационной сферы личности [Текст] / В.А.Бодров, Г.В.Ложкин, А.Н.Плющ //Психологический журнал. – 2001. – том 22. – №2. – С.90-100.
- 4.Головкін, Б.Г. Корислива насильницька злочинність жінок в Україні:сучасний стан, тенденції розвитку. [Текст] /Б.Г.Головкін// Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. праць /Акад. правових наук України, Ін-т вивч.пробл. злочинності. – Х.: Вид-во «Кроссруд», 2008.– Вип. 15. – С.227-236.
- 5.Занюк С.С. Психологія мотивації [Текст]: навч посібник/ С.С.Занюк. –К.: Либідь, 2002. – 304с.
- 6.Зелинский А. Ф. Криминальная психология. Научно-практическое издание. [Текст]/ А.Ф.Зелинский – К.: Юринком Интер, 1999. – 241с.
- 7.Игошев К.Е. Типология личности и мотивация преступного поведения [Текст]/ К.Е.Игошев. –Горький.: изд-во «Горьковская правда», 1984. – 168с.
- 8.Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. [Текст] / Е.П.Ильин.– СПб.: Питер, 2000. – 512с.
- 9.Капинус О.С. Убийства: мотивы и цели. [Текст] / О.С.Капинус. – М.: Изд-во ИМПЭ-ПАБЛИШ, 2003. – 384с.
10. Кудрявцев В.Н. Криминальная мотивация. [Текст] / В.Н.Кудрявцев. – М.: Издательство «Наука», 1986. – 248с.
11. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. [Текст]/ А.Н. Леонтьев. – М.: Изд-во «Смысл», 2004. – 325с.
12. Лунеев В.В. Преступное поведение: мотивация, прогнозирование, профилактика. [Текст] / В.В.Лунеев.– М. «Смысл», 1991. – 264с.
13. Мотив[Текст] //Советский энциклопедический словарь:/редкол.: А.М.Прохоров (председатель), М.: «Советская энциклопедия», 1988. – С. 654.
14. Суслowa О.І. Гендерна проблематика в пенітенціарній системі України [Текст] // Матеріали науково-практичної конференції: Впровадження гендерних підходів у діяльність правоохоронних органів України. – К.: Міленіум, 2005. – С.72-82.
15. Шестаков Д.А. Семейная криминология. [Текст] /Д.А.Шестаков. – СПб.: Издательство “Юридический центр Пресс”, 2003. – 389с.
16. Вирок Київського районного суду м. Полтави по справі №1-358/ 05 від 01.07.2005р.